

Årsrapport

2009

ARENDALE KOMMUNALE
PENSJONSKASSE

Årsberetning – regnskap

2009

Arendal kommunale pensjonskasse

INNHold

Hovedtall	4
Styrets beretning	5
Resultatregnskap	13
Kontantstrømsanalyse	16
Noter til regnskapet	17
Revisjonsberetning.....	29
Aktuarberetning	30

Hovedtall

Nøkkeltall (1000 kr)	2009	2008	2007	2006	2005
Premieinntekter	143 415	194 275	142 980	87 599	60 383
Finansinntekter netto	115 232	-16 028	95 570	65 720	83 154
Pensjonsutbetalinger netto	47 094	41 327	34 204	30 517	28 930
Driftskostnader	4 770	4 494	4 515	4 054	3 652
Finansresultat før avsetninger	47 006	35 132	70 385	64 716	42 760
Forvaltningskapital	1 409 322	1 253 649	1 056 490	1 001 925	873 372
Premiereserve	1 090 065	1 007 000	856 449	730 317	666 844
Premiefond	64 824	98 086	53 000	89 105	
Tilleggsavsetninger	15 000				
Kursreguleringsfond	38 329	0	52 731	106 838	104 068
Egenkapital	162 573	146 209	87 000	72 701	45 216
Sikkerhetsfond			4 899	1 000	1 000
Risikoutjevningfond	3 629	4 899			

Forholdstall

Driftskostnader i % av:

Premieinntekter	3,33	2,31	3,15	4,63	6,05
Forvaltningskapital	0,34	0,36	0,43	0,40	0,42

Bokført avkastning	6,04%	3,31%	10,60%	7,87%	5,53%
Verdijustert avkastning	13,05%	-4,62%	4,16%	6,56%	9,80%

Egenkapitaldekning	18,17%	20,19%	12,58%	11,59%	9,46%
Dekningsgrad	88,24%	89,10%	84,44%	87,65%	82,58%

Medlemsbestand

Aktive	2 204	2 153	2 148	1 810	1 776
Oppsatte rettigheter	3 216	3 011	2 714	2 689	2 503
Alderspensjonister	567	504	480	458	430
Uførepensjonister	586	559	527	512	503
Ektefellepensjonister	108	107	105	109	106
Barnepensjonister	9	9	6	10	11
Sum medlemmer i alt	6 690	6 343	5 983	5 588	5 329

Styrets beretning

Arendal kommunale pensjonskasse ble opprettet 1. juli 1916 av Arendal kommune. Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte i henhold til pensjonskassens vedtekter, samt å yte god service til medlemmer, pensjonister og arbeidsgivere.

Pensjonskassens kontorer er lokalisert i det gamle rådhuset, Rådhusgaten 10.

Pensjonskassen er underlagt de samme lover og forskrifter som gjelder for finans- og forsikringsbransjen og er under tilsyn av Finanstilsynet (tidligere Kredittilsynet).

Regnskapet føres i henhold til forskrift for årsregnskap m.m. for forsikringsselskaper (FOR 1998-12-16 nr 1241).

Pensjonskassen registrerer pensjoner på eget lønnsbrukernummer i IBM, mens kommunes lønnsavdeling forestår utbetalingene. Lønnsdata overveltes automatisk fra lønnsystemet til medlemsregisteret i Bluegarden Pensjon (pensjonskassens dataprogram)

Organisasjon og ledelse

Alle funksjoner i pensjonskassen er skilt fra kommunens øvrige virksomhet. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens, og pensjonskassen hefter ikke for kommunens forpliktelser.

STYRET

Pensjonskassen er en egen juridisk enhet med pensjonskassens styre som høyeste besluttsende organ.

Styret har arbeidsgiveransvaret for de ansatte i pensjonskassens administrasjon.

Styret velges for samme periode som bystyret, og består av 5 medlemmer med personlige varamedlemmer.

2 medlemmer oppnevnes av arbeidstakernes organisasjoner blant innskuddspliktige medlemmer i pensjonskassen og pensjonistene. I hht vedtektenes § 3-1, som ble gjort gjeldende fra 1.1.2008, skal bystyret oppnevne 3 medlemmer med personlige varamedlemmer til pensjonskassens styre, hvorav 1 medlem med varamedlem ikke skal ha tilknytning til pensjonskassen eller arbeidsgiver, foretak, forening eller annen institusjon med pensjonsordning i pensjonskassen.

Følgende medlemmer og personlige varamedlemmer er valgt inn i styret for Arendal kommunale pensjonskasse for perioden 1. januar 2008 – 31. oktober 2011:

Oppnevnt av Bystyret:

Styremedlemmer

Nils Johannes Nilsen (Ap)

Anders Kylland (Frp)

Astrid S.Thomassen (uavhengig)

Personlige varamedlemmer:

Arild Borg (Ap)

Ingrid D. Skårmo (Frp)

Jan Willy Jensen (uavhengig)

Oppnevnt av arbeidstakernes organisasjoner:

Anne Lise Kirkedam (KFO)

Trygve K. Hanssen (FF)

Lise Engesæth (UF)

Asbjørn Ribe (FF)

Styret består av 3 menn og 2 kvinner. Likestillingsloven er oppfylt ved at 40% av styremedlemmene er kvinner.

Pensjonskassens styre har valgt Nils Johannes Nilsen til styrets leder og Anders Kylland til nestleder.

Det har i 2009 vært avholdt 7 styremøter.

Agder-Team Revisjon AS og aktuar Pål Lillevold møter samtidig på minst 2 styremøter pr. år. Kommune-revisor møter fast i styremøtene.

Administrasjon

I administrasjonen er det ansatt 3 kvinner, fordelt på 3 årsverk.

Pål Lillevold er ansvarshavende aktuar og forsikrings-teknisk rådgiver for pensjonskassen.

Agder-Team Revisjon AS er revisor for pensjonskassen.

Arendal Revisjonsdistrikt IKS er rådgiver og kontrollorgan i hht kapitalforvaltnings-forskriften for pensjonskassen.

Pensjonskassen har avtale med Sparebanken Sør om forvaltning og depot av utlånsmassen.

Pensjonskassen har avtale med Atecon Finans AS v/finansrådgiver Tormod Andreassen om rådgivning ved handel av verdipapirer.

Pensjonskassen har avtale med Bluegarden AS/ Pensjonskonsult om programutvikling og brukerstøtte for ajourhold av medlemsbestand, pensjonsberegning og forsikringsteknisk beregning. Programmet går under benevnelsen Bluegarden Pensjon.

Pensjonskassen er omfattet av avtale om overføring av pensjonsrettigheter mellom offentlige pensjonsordninger. Arbeidstakere som har vært innmeldt i flere offentlige pensjonsordninger vil, etter avtalen, få pensjon som om de hele tiden hadde vært medlem av en og samme pensjonsordning.

Pensjonskassen er medlem av samarbeidsordningen for de selvstendige kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser, DSKP. DSKP har etablert et felles sekretariat, Pensjonskontoret, med Norske pensjonskassers forening, NPF. DSKP/NPF er høringsinstans for endringsforslag innen finans og pensjon som berører tjeneste-pensjonsordningene. DSKP har i løpet av året

arrangert saksbehandlerkurs, lederseminar og årsmøte hvor pensjonskassen har deltatt.

I november 2009 ble DSKP og NPF slått sammen til én forening, **Pensjonskasseforeningen**.

Pensjonskassen er medlem av Kommunenes Sentralforbunds arbeidsgivervirksomhet for bedrifter, KS Bedrift.

Trygderetten er ankeinstans for vedtak som vedrører pensjon og samordning.

Arbeidsmiljøet i pensjonskassen er godt, og virksomheten forurenser ikke det ytre miljø.

Kapitalforvaltning

Forvaltningskapitalen var ved årets utgang 1.409 millioner kroner (1.254 millioner kroner), en økning på 12,36% (18,75%).

Styrets intensjon er å forvalte kapitalen på en sikker måte med lav risikoprofil. Målet er likevel å oppnå en god avkastning og å spre kapitalen i ulike typer verdipapirer.

Finansrådgiver deltar på fire styremøter årlig hvor det legges opp strategier og taktikker for forvaltningen.

Adm. direktør har delegert myndighet til å godkjenne verdipapirhandelen innenfor vedtatte rammer.

Makro

Verdensøkonomien har i 2009 gjennomlevd den dypeste finanskrisen i moderne tid. Finansmarkedet er ved utgangen av året nær friskmeldt, men mange land har fortsatt betydelig problemer i sin realøkonomi. Global økonomi er ute av det kraftigste tilbakeslaget i moderne tid, det er igjen økonomisk vekst, men det er fortsatt betydelige ubalanser i global økonomi og høy arbeidsledighet i mange land.

Takket være tidenes kraftigste stimulansetiltak av så vel finanspolitisk som pengepolitisk karakter, ble finansinstitusjonene gradvis satt i stand til å fylle sin rolle og global realøkonomi unngikk depresjon. De pengepolitiske tiltakene har vært både kraftige og utradisjonelle, og sentralbankenes styringsrenter i de fleste industri-landene ble satt ned til nær null i begynnelsen av 2009. Norges Bank satt sin styringsrente ned til lave 1,25%. Bare den norske og australske sentralbanken har økt rentene noe igjen i 2009. I tillegg til å sette ned rentene til ekstremt lave nivåer, har de fleste sentralbankene tilført likviditet til finansinstitusjonene og sammen

med finansmyndighetene etablert gunstige garanti- og låneordninger.

Finanskrisen var i første rekke en likviditetskrise, både banker og næringslivet for øvrig fikk store problemer med å finansiere sin virksomhet. Krisen skapte også kraftig svikt i samlet global etterspørsel som resulterte i verdifall på eiendom, verdipapirer og mange konkurser. Dermed måtte de fleste finansinstitusjonene foreta store avskrivninger og det førte til stor svikt i soliditeten til mange institusjoner. Flere land så seg derfor også nødt til å delnasjonalisere store banker og iverksette utradisjonelle tiltak.

Etter hvert som de lave rentene og stimulansetiltakene fikk stoppet den negative utviklingen i finansmarkedet og global økonomi, bedret også inntjeningen i bankene seg og tapsavskrivningen ble gradvis lavere gjennom 2009. Dette bidro til å bedre soliditeten til finansinstitusjonene, og dessuten hentet flere av dem inn ny egenkapital.

I annet halvår av 2009 ble det igjen oppgang i verdensøkonomien, men aktivitetsnivået forble lavt og arbeidsledighet høy så vel i USA som i mange europeiske land. Høy vekst i Kina og mange andre såkalte Vekst-økonomier har i avgjørende grad bidratt til å hindre at resesjonen utviklet seg til depresjon og massearbeidsledighet.

Lavt aktivitetsnivå og betydelig fall i bl a oljeprisene har resultert i lav prisstigning både i industrilandene og i verdensøkonomien sett under ett.

Det har i 2009 vært stor usikkerhet knyttet til den økonomiske utviklingen, og det har vært store svingninger gjennom året i råvare- og finansmarkedene. Resesjonen i industrilandene i 2009 sammen med de omfattende stimulansetiltakene har ført til store budsjetunderskudd i mange land og høy statsgjeld. Tempoet i avvikling av stimulansetiltakene, normalisering av rentene og høy statsgjeld i mange land, skaper ved utgangen av 2009 usikkerhet omkring den økonomiske utviklingen fremover.

Pengepolitikken i Norge er rettet inn mot at veksten i konsumprisene over tid skal være nær 2,5 prosent. Den underliggende prisveksten er ved utgangen av 2009 noe lavere, og Norges Banks prognoser for renteutviklingen fremover peker mot at en normalisering av norske renter vil ta 2-3år. Rentene på sentrale lands statsobligasjoner steg en del i 2009, mens rentene på norske statspapirer endret seg lite. Valutakursene svingte mye i 2009. Den norske kronen styrket seg betraktelig i 2009 etter fallet i 2008: Mot US-dollar hele 17%, mot euro 14 %, mot britiske pund 8% og mot japanske yen hele 18%.

Den gradvise normaliseringen av finansmarkedet og den moderate realøkonomiske oppgangen, resulterte i meget sterk kursoppgang på aksjer i 2009. Hovedindeksen på Oslo Børs steg i 2009 med hele 65% etter å ha falt året før med hele 57%. Morgan Stanleys Verdensindeks steg i 2009 steg med moderate 7,3% regnet i norske kroner. Den moderate stigningen skyldes i betydelig grad sterk oppgang i kursen på norske kroner. Regnet i US-dollar steg verdensindeksen over 30 % i 2009 og 73 % siden bunnen i mars.

Norsk økonomi har kommet seg bedre gjennom krisen enn de aller fleste industriland. Etter en betydelig svikt i etterspørsel og produksjon i begynnelsen av 2009, tok aktiviteten seg opp gjennom året, men kapasitetsutnyttningen forble lavere enn normalt. Boligprisene falt i 2008, men steg mye i 2009 og er ved årsskiftet høyere enn noen gang. God inntektsvekst i 2009, ekstremt lave renter og gradvis mindre usikkerhet og frykt for omfattende arbeidsledighet, har fått husholdningene til å øke sin etterspørsel igjen. Norsk eksport har også tatt seg noe opp igjen, ikke minst takket være en gunstig sammensetning av eksporten med høyt innslag av råvarer og halvfabrikata som er etterspurt av Kina og andre vekstmarkeder.

Investeringene i oljesektoren er store og viktige for aktiviteten i norsk økonomi. Oljeinvesteringene synes å ha blitt noe redusert gjennom 2009, og investeringene for øvrig så vel i næringslivet som boliginvesteringene til husholdningene er også avdempet. Økt offentlig etterspørsel har bidratt til å holde oppe samlet etterspørsel, og hindret stor økning i ledigheten.

Oljeprisen (spot) holdt seg sterk omkring \$ 70 pr fat det meste av 2.halvår 2009 etter å ha falt under \$ 40 i begynnelsen av året. Oljeprisen endte året på solide \$ 80. Både IEA og Opec har på bakgrunn av oppjustering av globale vekstutsikter oppjustert sine anslag for etterspørselen etter olje i 2010. Opec vedtok senhøstes 2009 å opprettholde sine produksjonskvoter, og organisasjonens kvotedisiplin har avgjørende innflytelse på oljeprisene. Fortsatt er det uvanlig mye olje på lager, men anslagene for tilbud og etterspørsel peker mot mindre lagerhold i løpet av 2010, noe som gir et godt grunnlag for fortsatt faste oljepriser, gode inntekter for viktige deler av norsk næringsliv, solide statsinntekter og gode utsikter for Oslo Børs.

Finansavkastningen

Pensjonskassen oppnådde iflg. avkastningsoversikten en verdijustert avkastning på 13,1 % (-4,6%). Avkastningen er bedre enn referanseindeksen på 6,2%.

Referanseindeksen reflekterer gjennomsnittet av andre norske pensjonskasser og livsselskaper.

Den høye avkastningen i 2009 reflekterer god markedsutvikling, spesielt sterk oppgang i aksje-markedet, og at pensjonskassen har økt sin aksjeeksponering gjennom året. Ved årets begynnelse var ca 7% av forvaltningskapitalen plassert i aksjer, mens andelen ved utgangen av året har kommet opp i 12,5%. Vedtatt forvaltningsstrategi tilsier en aksjeandel (normalandel) på 15%.

Aksjeplasseringene

Strategi og rammer

Pensjonskassens aksjeportefølje steg fra 9,9% til 12,5% etter bl.a. kjøp i Pareto Verdi med 15 mill. kr. Normalstrategien tilsier en vekt på 15%. Fordelingen mellom norske og utenlandske aksjer nærmer seg 40%/60% som tilsvarer vedtatt normalstrategi.

Avkastning

Avkastningen på norske aksjer endte året på 56% som er noe bak referanseindeksen (OSEBX) på 64,8%. De internasjonale aksjefondene ga en avkastning på 26,7% mot en referanseindeks på 7,3% (MSCI W i NOK). Samlet gir dette en avkastning på aksjene på 39,9% eller 43,8 mill.kr.

Av enkelt plasseringer er det de norske direkteide aksjene som ga høyest absoluttavkastning på 64,1%. Av fondene er det Skagen Vekst på 48% og Holberg Norden rett bak med 47,2% som har gitt pensjonskassen høyest absoluttavkastning. Når det gjelder relativavkastningen (i forhold til en ref.indeks), troner også her Holberg Norden øverst med en meravkastning på 25,8%-poeng. Svakest gjør Skagen Vekst det, som tross sin avkastning på hele 48%, har gjort det svakt i relasjon til ref.indeksen på 64,8%. Skagen Forvaltning har da også valgt å endre referanseindeksen på dette fondet for å speile at fondet har ca 50% av sine investeringer i utlandet slik at det blir litt feil å sammenligne seg med kun aksjemarkedet i Norge.

Renteplasseringene - obligasjoner

Strategi og rammer

Den samlede obligasjonsporteføljen lå ved utgangen av året på snau 50 % mot en normalstrategi på 52%. Omløpsobligasjonene utgjør 19,9 % (normalstrategi på 17 %) og anleggsobligasjonene 29% (normalstrategi på 35%). Andelen omløpsobligasjoner (inkl. DnB NOR fondet) har økt kraftig gjennom 2009 da denne aktivagruppen ved inngangen av 2009 utgjorde snau 5 %. Durasjonen på omløpsobligasjonene ligger på 1,8, mens anleggsobligasjonene har en durasjon på 3.

Avkastning

Avkastningen på pensjonskassens obligasjoner, både omløp og anlegg, ble meget god i 2009. Omløpsobligasjonene har gitt hele 17,4 % og anlegg 16,9 %. Referanseindeksen (ST4X) på 2,9 % er en indeks som består utelukkende av statspapirer, og den er derfor lite relevant i forhold til pensjonskassens portefølje som i hovedsak består av kredittpapirer, men brukes i mangel av noen allment akseptert kredittindeks i Norge.

Øvrige plasseringer

Strategi og rammer

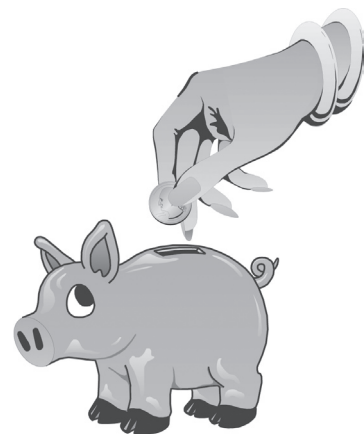
Pensjonskassen har en eiendomsandel på 13,2 % som er litt over normalvekten på 12 %. Utlånsandelen har falt fra 2,7 % til 1,9 % i løpet av desember måned. Normalstrategien for utlån er på 3 %.

Bankinnskudd inkl. pengemarkedsfond utgjør i underkant av 22 %, som er langt over normalstrategien på 15 % og også over øvre grense på 20 % i strategien. Det planlegges å redusere andelen gjennom økt plassering i aksjer og obligasjoner.

Alternative plasseringer (aksjeindeksert obligasjon) utgjør rett i underkant av 2 %, og det er på linje med strategien for denne gruppen plasseringer.

Avkastning

Eiendomsinvesteringen ga en avkastning på 8,1 % i 2009, noe som er litt lavere enn referanseindeksen på 11,6 %. Utlånene ga 4 % (ref. indeksen på 2,1 %) og bankinnskudd/ pengemarked 4,4 % (ref. indeksen på 2,1 %). Nordea Likviditet II er det pengemarkedsfondet som ga høyest avkastning i 2009 på hele 6,5 %. Den aksjeindekserte obligasjonen ga 10,1 %.

Regnskap

Årsregnskapsforskriften ble med virkning fra 1.1.2008 endret som følge av endringer i forsikringslovgivningen og tilpasning til internasjonale EU-godkjente regnskapsprinsipper (IFRS/IAS).

Premieinntektene utgjør 143 millioner kroner (194 millioner kroner).

Pensjonsutbetalinger er pensjonskassens største utgift med 47,1 millioner kroner (37,1 millioner kroner).

Egenkapitalen pr. 31.12.2009 utgjør 162,6 millioner kroner (146,2 millioner kroner) og dette gir en kapitaldekning på 18,2 % (20,2 %). I henhold til Finansdepartementet/ Finanstilsynets krav, skal kapitaldekningen være på minst 8 %.

Regnskapet er avlagt med forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningene er til stede. Styret er ikke kjent med at det er knyttet usikkerhet til regnskapet ut over det som allerede er innarbeidet i regnskapet gjennom verdireguleringer på aksjer og obligasjoner.

Skatt

Formuesskatten er beregnet til kroner 0 i 2009.

Medlemsbestanden

Medlemstallet i AKP var **6690** (6343) ved utgangen av 2009.

År	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Aktive	2204	2153	2148	1810	1776	1840	1981
Pensjonister *	1270	1179	1121	1092	1050	980	959
Oppsatte	3216	3011	2714	2689	2503	2257	2027

* Inkluderer AFP-pensjonister og barnepensjonister.

Arendal kommunale pensjonskasse er pliktig pensjonsordning for arbeidstakere som har et arbeidsforhold på minst 14 timer pr. uke i Arendal kommune, Arendal Havnevesen, Arendal kirkelige fellestid, Torbjørnsbu Verksted, Aust-Agder krisesenter for kvinner, Hove Drifts- og utviklingsselskap, Etablerersenteret IKS, Arendal Kulturhus AS, Eydehavn Vekst AS og pensjonskassen.

Timelønnede arbeidstakere meldes inn i pensjonskassen hvis arbeidstiden i gjennomsnitt minst utgjør 168 timer på 3 måneder. Det betyr at alle som ikke har et fast forpliktende arbeidsforhold blir midlertidig trukket for pensjonspremie ved utlønning. Avregningen blir

Forsikringsteknisk oppgjør

Aktuaren har foretatt forsikringstekniske beregninger pr. 31.12.2009 som viser en dekningsgrad på 88,24% som er 6,3% over godkjent opptrappingsplan hvor minstekravet til dekningsgrad er 82,51%.

Premiefond

Pensjonskassen har pr. 31.12.2009 opparbeidet bufferkapital på 65 millioner kroner (98 millioner kroner) i premiefondet.

Reguleringspremie

Reguleringspremien for lønns- og G-oppgjøret skal dekkes av arbeidsgiverne i sin helhet. Reguleringspremien i 2009 utgjorde 40 millioner kroner. På grunn av pensjonskassens solide bufferkapital på 98 millioner kroner i premiefondet pr. 31.12.2008, ønsket kommunen å dekke reguleringskostnadene ved å belaste premiefondet.

Utlånsvirksomheten

Utlån til medlemmene pr. 31.12.2009 utgjorde 20 millioner kroner (22 millioner kroner) fordelt på 59 lån. Pensjonskassen yter 1. prioritets pantelån til medlemmene innenfor 60 % av lånetakst.

gjort etter hvert kvartal, og dersom de fyller vilkårene på 168 timer, blir de innmeldt i pensjonskassen - hvis ikke, får de pensjonspremien tilbakebetalt.

Unntatt fra medlemskap er lærere som er tilsluttet Statens Pensjonskasse og sykepleiere og leger som er tilsluttet KLP.

Pensjonsordningen er et bruttosystem med garantert pensjonsnivå på 66% av lønn ved fratreden ved full opptjeningsstid – 30 år.

Pensjonskassen yter alders- og uførepensjon, etterlattepensjon og barnepensjon

Pensjonister

Ved årets utgang hadde AKP **1270** pensjonister.

Nedenstående tabeller viser fordelingen på de forskjellige pensjonsarter:

År	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Alderspensjon	567	504	480	458	430	402	399
Uførepensjon *	586	559	527	512	503	470	443
Etterlattepensjon	108	107	105	109	106	98	95
Barnpensjon	9	9	6	10	11	10	20

* Inkluderer atførings- og rehabiliteringspensjon.

Fordelt på kvinner

År	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Alderspensjon	394	355	338	320	306	278	276
Uførepensjon *	508	485	455	442	434	411	391
Etterlattepensjon	68	71	74	75	75	71	70
Barnpensjon	5	4	2	4	3	3	9

Fordelt på menn

År	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Alderspensjon	173	149	142	138	124	124	123
Uførepensjon *	78	74	72	70	69	59	54
Etterlattepensjon	40	36	31	34	31	27	25
Barnpensjon	4	5	4	6	8	7	11

- ▶ Barnetillegg er inkl. i foreldrenes uførepensjon
- ▶ 51 (41) AFP-pensjonister 62,63,64 år er inkl. i alderspensjonen
- ▶ 35 (34) AFP-pensjonister 65,66 år er inkl. i alderspensjonen
- ▶ 7 (8) av AFP-pensjonistene har fått innvilget 70% førtidspensjon

Ordningen med førtidspensjoner finansieres av arbeidsgiver, og utgjorde 182.000,- kroner i 2009 (520.000,- kr).

Avtalefestet pensjon (AFP 62,63,64 år) finansieres av arbeidsgiver, og administreres av pensjonskassen.

Det er i 2009 innvilget 68 (65) uførepensjoner hvorav 50 kom fra den yrkesaktive bestanden og 18 kom fra personer med oppsatte rettigheter (fripoliser) .

8 (7) uførepensjonister er tilbake i lønnet arbeid
29 (15) uførepensjonister er blitt AFP-/alderspensjonister
4 (7) uførepensjonister har fått oppsatte rettigheter
4 (1) uførepensjonister er død

Antall netto uføretilfeller har i 2009 økt med 27 (32).

Av totalt 2204 yrkesaktive er 1706 av disse kvinner og 498 menn. Antall uføre i prosent av antall yrkesaktive er beregnet til 26,6 % (26,0 %). Kvinneandelen er høyest med 29,8 % (29,0 %) målt i forhold til antall yrkesaktive kvinner. Tilsvarende beregning for menn viser en uføreprosent på 15,7 % (15,6 %)

Resultatdisponering

Resultat før særlig avsetning på 47,0 millioner kroner er anvendt slik:

Overført til opptjent egenkapital	16,4 mill. kroner
Overført til premiefond	15,6 mill. kroner
Overført til tilleggsavsetninger	15,0 mill. kroner

Utsiktene fremover

Pensjonskassens styre og administrasjon vil i likhet med tidligere år være aktive i kapitalforvaltningen, og søke å oppnå optimale plasseringsformer i forhold til risiko, spredning og avkastning.

Styret og administrasjonen vil også i tiden fremover arbeide med å videreutvikle pensjonskassen som en konkurransedyktig ordning til beste for medlemmene, pensjonistene og arbeidsgiverne.

Pensjonskassen skal drives slik at det er god nok avkastning til å dekke forpliktelsene i forhold til andre aktører i markedet. Pensjonskassen har som mål å være det beste pensjonsalternativet for medlemmene og arbeidsgiverne. Det skal oppnås ved trygg kapitalforvaltning, med vekt på informasjon og service overfor medlemmene, og ved å være synlig og aktiv i samspill med arbeidsgiverne.

Første del av 2009 var i likhet med siste del av 2008 preget av den dypeste finanskrisen vi har opplevd i moderne tid. Finansmarkedet var preget av stor usikkerhet, men takket være tidenes mest stimulerende penge- og finanspolitikk i nesten samtlige land i verden, gled krisen i finansmarkedet gradvis over. Pensjonskassen maktet å dra fordel av den etter hvert gode utviklingen, og oppnådde meget god avkastning på sine midler i 2009.

Lønns- og pensjonsoppgjøret i 2009 ble påvirket av finanskrisen og ble klart lavere og dermed mindre kostbart for kommunen enn de foregående årene. Fordi prisstigningen ble meget moderat, innebar oppgjøret god reell inntektsøkning for de ansatte og pensjonistene. En forholdsvis god reell økning i lønninger og pensjoner innebærer en tilsvarende reell økning i kommunens forpliktelser ovenfor ansatte og pensjonister, og siden rentene er og ventes å forbli lave i det meste av 2010, stiller det store krav til kapitalforvaltningen i 2010.

Selv om finansmarkedet er nær friskmeldt sett under ett på global basis, er det fortsatt betydelig usikkerhet knyttet til deler av finansmarkedet og den realøkon-

miske utviklingen.

Enkelte land har opparbeidet store offentlige underskudd og usikkerhet omkring deres evne til å betjene stor offentlig gjeld, skaper usikkerhet og påvirker spesielt obligasjonsmarkedet. Styringsrentene til de store sentralbankene i verden er ved begynnelsen av 2010 ekstremt lave, og selv om det ventes en moderat økning, venter markedet at rentene forblir lave også i 2010.

Aksjemarkedet steg kraftig fra meget lavt nivå i 2009, og i tråd med prognoser fra bl a Det Internasjonale Pengefond (IMF) forventes det i markedet god oppgang også i 2010. IMF understreker at prognosene er preget av betydelig usikkerhet, ikke minst knyttet til den realøkonomiske utviklingen etter hvert som de omfattende offentlige støttetiltakene avvikles og rentene økes.

Det økonomiske tilbakeslaget i 2008-09 har skapt mye ledig kapasitet i enkelte bransjer, og flere bedrifter i Norge og internasjonalt sliter med å opprettholde en lønnsom aktivitet. Det er fare for at flere bedrifter går konkurs også i 2010, og at arbeidsledigheten ikke går ned. Dette tilsier at lønns- og pensjonsoppgjøret i 2010 blir meget moderat. Finanskrisen har dessuten fått myndighetene i flere land både hver for seg og sammen i fellesinstitusjoner til å skjerpe kravene til regelverket for finansinstitusjonene.

Endringer i offentlig regelverk overfor finansinstitusjonene, og en moderat, men usikker realøkonomisk oppgang vil prege finansmarkedet og kapitalforvaltningen til pensjonskassen i 2010. Det tilsier at pensjonskassen bare gradvis og forsiktig øker sine plasseringer i aksjer mot en langsiktig normal andel. Renteutsiktene tilsier at pensjonskassen er forsiktig med å plassere i obligasjoner med lang løpetid og lave, faste renter.

Rammebetingelsene for pensjonskasser ble betydelig skjerpet og endret i 2008, og satte stort preg på driften i 2009. Det er ikke lagt opp til store endringer i 2010.

Pensjonskassene står overfor nye og store utfordringer i forbindelse med Folketrygdens omlegging til "arbeidsavklaringspenger" fra 1. mars 2010. Arbeidsavklaringspenger skal erstatte rehabiliteringspenger, attføringspenger, tidsbegrenset uførestønad og midlertidig uføretrygd.

Pensjonsreformen som innføres fra 1. januar 2011 vil også berøre pensjonskassene i stor grad.

Pensjonskassen har i brev av 29. desember 2009 søkt Finanstilsynet om forlengelse av opptrappingsplan utover 2011.

I hht til Forskrift til forsikringsloven (2006-06-30 nr 869) har § 10-2 følgende bestemmelse om forsikringsteknisk underdekning i kommunale pensjonskasser: "En kommunal pensjonskasse som ikke har eiendeler som er tilstrekkelige til å dekke de forsikringmessige avsetninger til enhver tid, kan med samtykke fra Finansdepartementet videreføre underdekningen for en tidsbegrenset periode i henhold til en opptrappingsplan fastsatt med sikte på at avsetningene skal være tilfredsstillende dekket ved utløpet av perioden. Kommunal pensjonsordning med godkjent opptrappingsplan som utløper etter 1. januar 2011, må i til-

felle søke om samtykke etter første ledd før 1. januar 2010."

Pensjonskassen har en godkjent opptrappingsplan der minstekravet til dekningsgrad øker med 1,61 %-enheter årlig fra 1996 og der full fondsdekning vil være nådd pr. 31.12.2020, jf. Kredittilsynets brev av 7. januar 1997. Nevnte bestemmelser om nytt samtykke for opptrapping etter 1. januar 2010 får følgelig anvendelse for pensjonskassen.

I brev av 5. januar 2010 skriver Finanstilsynet: "Kredittilsynet gir herved Arendal kommunale pensjonskasse tillatelse til å dekke manglende forsikringstekniske avsetninger over en periode frem til utløpet av 2015, med samme amortiseringsplan som etter tidligere godkjenning frem til utgangen av 2010 og deretter økning i dekningsgraden på 3,18 pst".

Arendal kommunale pensjonskasse, 23. mars 2010

Nils Johannes Nilsen
styrets leder

Anders Kylland
styrets nestleder

Astrid S. Thomassen
styremedlem

Anne Lise Kirkedam
styremedlem

Trygve H. K. Hanssen
styremedlem

Helga B. Rose
adm. direktør

Resultatregnskap

TEKNISK REGNSKAP	Note	2009	2008
Premieinntekter:			
Forfalte premier, brutto	1	143 604 863	149 385 396
Avgitt gjenforsikringspremie	1	-190 000	-110 883
Ekstraordinær premie innbetalt fra Arendal kommune	1	0	45 000 000
Sum premieinntekter for egen regning		<u>143 414 863</u>	<u>194 274 513</u>
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen:			
Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler	2	35 664 458	45 696 386
Netto driftsinntekt fra eiendom	3	13 106 134	1 839 258
Verdiendringer på investeringer	4	38 402 262	-52 457 811
Realisert gevinst og tap på investeringer	5	14 459 631	-9 450 090
Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		<u>101 632 485</u>	<u>-14 372 257</u>
Erstatninger:			
Utbetalte erstatninger, brutto	6	-47 094 221	-37 135 421
Sum erstatninger		<u>-47 094 221</u>	<u>-37 135 421</u>
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser			
Endring i premiereserve	7	-119 269 859	-150 551 368
Endring i tilleggsavsetninger	7	-15 000 000	
Endring i kursreguleringsfond	4	-38 328 615	52 730 989
Endring i premiefond	7	-17 820 621	-37 485 674
Sum resultatførte endr. i forsikringsforplikt/kontr.fastsatte forpliktelser		<u>-190 419 095</u>	<u>-135 306 053</u>
Andre forsikringsrelaterte kostnader	8	-4 288 282	-4 030 015
Resultat av teknisk regnskap - Kollektivporteføljen		3 245 750	3 430 767
IKKE TEKNISK REGNSKAP	Note	2009	2 008
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	2	4 006 797	5 264 232
Netto driftsinntekt fra eiendom	3	1 472 436	211 883
Verdiendring på investeringer	4	6 496 391	-6 043 149
Realisert gevinst og tap på investeringer	5	1 624 497	-1 088 652
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		<u>13 600 121</u>	<u>-1 655 686</u>
Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
Andre kostnader	8	-481 776	-464 258
Sum forvaltningskostn/andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		<u>-481 776</u>	<u>-464 258</u>
Resultat av ikke-teknisk regnskap		13 118 345	-2 119 944
Resultat før skattekostnad		<u>16 364 095</u>	<u>1 310 823</u>
Skattekostnad			-650
TOTALRESULTAT		<u>16 364 095</u>	<u>1 310 173</u>
Overført til/fra risikoutjevningfond		1 269 923	
Overført til/fra egenkapital	9	<u>-17 634 018</u>	<u>-1 310 173</u>

EIENDELER	Note	2009	2 008
Eiendeler i selskapsporteføljen:			
Investeringer:			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	10	21 378 670	19 234 460
Datterforetak			
Aksjer i datterforetak	11	12 544	12 798
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investering som holdes til forfall	12	42 900 277	50 381 779
Utlån og fordringer	13	2 052 551	2 342 164
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		44 952 828	52 723 943
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14	17 616 742	8 407 384
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	15	53 366 854	24 988 611
Utlån og fordringer	16	44 501	60 249
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		71 028 097	33 456 244
Sum investeringer		137 372 139	105 427 445
Andre eiendeler:			
Kasse, bank	17	8 212 086	25 165 384
Sum andre eiendeler		8 212 086	25 165 384
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		145 584 225	130 592 829
Eiendeler i selskapsporteføljen:			
Investeringer i kollektivporteføljen:			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer	10	170 869 277	166 965 540
Datterforetak, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak			
Aksjer i datterforetak	11	111 656	111 098
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investering som holdes til forfall	12	381 854 940	437 341 151
Utlån og fordringer	13	18 269 732	20 331 252
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		400 124 672	457 672 403
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	14	156 806 451	72 980 649
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	15	475 017 841	216 914 686
Utlån og fordringer	16	396 101	522 998
Andre finansielle eiendeler	17	60 411 523	207 888 330
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		692 631 916	498 306 663
Sum eiendeler i kollektivporteføljen		1 263 737 521	1 123 055 704
Sum eiendeler		1 409 321 746	1 253 648 533

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	Note	2009	2 008
Egenkapital:			
Innskutt egenkapital			
Innskutt egenkapital	9	108 216 351	108 216 351
Opptjent egenkapital			
Risikoutjevningssfond	7	3 628 972	4 898 895
Annen opptjent egenkapital	9	50 727 840	33 093 822
Sum opptjent egenkapital		54 356 812	37 992 717
Sum egenkapital		162 573 163	146 209 068
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser:			
Premiereserve	7	1 090 065 398	1 007 000 381
Erstatningsavsetninger	7	36 204 842	
Tilleggsavsetninger	7	15 000 000	
Kursreguleringsfond	4	38 328 615	
Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	7	64 823 810	98 085 674
Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		1 244 422 665	1 105 086 055
Avsetninger for forpliktelser:			
Skyldig skattetrekk	17	1 425 029	1 216 611
Andre avsetninger for forpliktelser		900 889	1 136 799
Sum avsetninger for forpliktelser		2 325 918	2 353 410
Sum forpliktelser		1 246 748 583	1 107 439 465
Sum egenkapital og forpliktelser		1 409 321 746	1 253 648 533

Arendal kommunale pensjonskasse, 23. mars 2010

Nils Johannes Nilsen
styrets leder

Anders Kylland
styremedlem

Astrid S. Thomassen
styremedlem

Trygve H. K. Hanssen
styremedlem

Anne Lise Kirkedam
styremedlem

Helga B. Rose
adm. direktør

Kontantstrømsanalyse

(1.000 kr)	2009	2008
a. Kontantstrøm fra driften		
Premieinntekter	143 414	194 495
Forsikringsytelser	-47 094	-37 135
Finansinntekter netto	115 232	-16 028
Andre kostnader (administrasjon og skatt)	-4 770	-4 494
Redusert/økt kortsiktige fordringer og gjeld	143	-9 776
Netto kontantstrøm fra virksomheten	206 925	127 062
b. Kontantstrøm fra investeringer/plasseringer		
Utbetaling ved kjøp av bygninger og andre faste eiendommer		
Verdijustering av bygninger og andre faste eiendommer	-6 048	2700
Redusert (økt) beholdning av rentebærende papirer	-223 523	-60 295
Redusert (økt) beholdning av aksjefond	-93 053	-96 784
Redusert (økt) utlån mot pant i fast eiendom	2 351	-533
Netto kontantstrøm fra investeringer/plasseringer	-320 273	-154 912
c. Kontantstrøm fra finansiering		
Innbetaling av kjernekapitalinnskudd		158 600
Endringer i finansiering	-51 082	-45 000
Netto kontantstrøm fra finansiering	-51 082	113 600
a + b + c Netto endring av likvider gjennom året	-164 430	85 750
Likviditetsbeholdning pr 01.01.	233 054	147 304
Likviditetsbeholdning pr 31.12.	68 624	233 054

Noter til regnskapet for 2009

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i henhold til forskrift om årsregnskap m.m for forsikringsselskaper (FOR 1998-12-16 nr. 1241) fastsatt av Finansdepartementet med hjemmel i Lov om årsregnskap m.v. av 17.06.1998 nr. 56 (regnskapsloven) §10-1, tredje ledd. Årsregnskapsforskriften er med virkning fra 01.01.2008 endret som følge av endringer i forsikringslovgivningen og tilpasing til internasjonale EU-godkjente regnskapsprinsipper.

Finansielle instrumenter

I overensstemmelse med IAS 39 "Inntektsføring og måling" klassifiseres finansielle instrumenter innenfor virkeområdet til IAS 39 i følgende kategorier: Virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, holde til forfall, holde for omsetning, utlån og fordringer samt andre forpliktelser.

Virkelig verdi

Med virkelig verdi menes det beløp aktivaposter kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. For aksjer og omløpsobligasjoner er beregningene bygget på observerbare markedsverdier. For obligasjoner er bokførte verdier i samsvar med årsoppgave fra VPS. For bygninger og fast eiendom innhentes jevnlig ny takst av uavhengig firma. Markedsverdien er fastsatt ved takst, jfr. International regnskaps standard (IAS40).

Obligasjoner som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer "holdt til forfall". Investeringene som holdes til forfall vurderes til amortisert kost ved bruk av effektiv rente metoden. For påløpte renter er benyttet årsoppgave fra VPS.

Aksjer og andeler

Aksjer tilordnes anskaffelseskost ved FIFO - metoden (først inn først ut).

Pantelån

Utlån er oppført til nominelle verdier i balansen. Pr. balansedagen har pensjonskassen ingen tapsavsetning.

Forsikringstekniske avsetninger

Premiereserver skal dekke de forsikredes hittil opptjente rettigheter i pensjonskassen. Beregningen

foretas av pensjonskassens aktuar. Pensjonskassen er i en situasjon med forsikringsmessig underdekning.

Pliktig avsetning til premiereserve er fastsatt i samsvar med styrevedtak, og Kredittilsynsgodkjent opptrappingsplan. I henhold til opptrappingsplanen vil pensjonskassen være fullt forsikringsteknisk dekket pr. 31.12.2015.

Administrasjonsreserver skal dekke fremtidige kostnader for fullt betalte forsikringer, som er forsikringer hvor premiebetalingen er opphørt og hvor oppsamlet premiereserve knyttet til den enkelte forsikrede dekker selskapets forpliktelser for hele den gjenværende forsikringstid.

Inntrufne forsikringstilfeller som enda ikke er oppgjort (de såkalte IBNR (Incurred but not reported)/RBNS (Reported but not settled) tilfeller), er med virkning fra 2009 ført til Erstatningsavsetning.

Premiefond utgjør premiereserver som overstiger pliktig avsetning etter opptrappingsplanen, forskuddsbetalte premier og eventuelle overskuddsmidler avsettes premiefond. Premiefondsmidler kan benyttes til dekning av fremtidige premier.

Risikoutjevningfondet har til formål å utjevne den regnskapsmessige virkningen av fluktuasjoner i resultatet av forsikringsvirksomheten over tid. Fondet inngår som en del av opptjent egenkapital.

Tilleggsavsetninger representerer en forsikringsmessig buffer som kan benyttes i de år den finansielle avkastningen ikke er tilstrekkelig til å dekke den garanterte renten på 3%.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av pensjonskassens kollektive pensjonsordning på lik linje med andre medlemmer. Pensjonsordningen gir en definert ytelse i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Den regnskapsførte årlige pensjonskostnaden pr. 31.12.2009 tilsvarer påløpt premie, kr 201.147,-.

Skatt

Pensjonskassen ilegges 0,3 % formuesskatt av ligningsmessig netto formue. I 2009 utgjør dette kr 0.

Inndeling av forvaltningskapitalen

Pensjonskassens forvaltningskapital er delt inn i en kollektivportefølje (kundeportefølje) og en selskaps-

portefølje jfr. forsikringsvirksomhetsloven § 9-7. Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger som skal dekke de kontraktsfastsatte forpliktelser. Selskapsporteføljen består av eiendeler som motsvarer selskapets ansvarlige kapital og eventuell annen gjeld enn forsikringsforpliktelsene. Pensjonskassen har valgt en felles kapitalforvaltning, slik at fordeling til kollektiv- og selskapsportefølje er gjennomført etter hvor stor del av aktiva den respektive portefølje "eier".

Note 1 Premieinntekter:

Pensjonskassens styre fastsetter årlig arbeidsgiverpremien etter anbefaling fra ansvarlig aktuar. Arbeidsgiverpremien ble fastsatt til 12,3% av lønn i 2009.

Arbeidstakerinnskuddet er i tariffavtalen fastsatt til 2% av lønn.

<u>(1000 kr)</u>	<u>2009</u>	<u>2008</u>
<i>Arbeidsgiverpremie</i>		
Normalpremie (12,3 %)	79 579	70 087
Reguleringspremie	40 169	67 000
Medlemspremie (2 %)	12 944	12 298
Avgitt gjenforsikringspremie	-190	-110
Premie for ikke forsikringsbare hendelser	10 913	
Ekstraordinær premie fra Arendal kommune	0	45 000
<u>Sum forfalt premie</u>	<u>143 415</u>	<u>194 275</u>

Samlet aktuarberegnet reguleringspremie kr 40 169 og premie for ikke forsikringsbare hendelser kr 10 913 er overført fra premiefond.

Finansiell risiko

Pensjonskassens systemer for styring og kontroll er tilpasset de lovmessige krav for å sikre en forsvarlig Kapitalforvaltning. Det gjennomføres risikoanalyser basert på Finanstilsynets stresstest for livforsikrings-selskap og pensjonskasser hvor det tas hensyn til de ulike risikoelementer som markedsrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko.

Note 2 Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler:

<u>(1000 kr)</u>	<u>31/12/2009</u>	<u>31/12/2008</u>
Renteinntekter fra:		
Pantelån	899	1 263
Obligasjoner m.m klassifisert med virkelig verdi	19 962	25 836
Plasseringer hos kredittinstitusjoner	12 712	12 575
Utbytter fra aksjer/aksjefond	599	648
<u>Andre finansinntekter</u>	<u>5 499</u>	<u>10 638</u>
Sum innt.fra andre finansielle eiendeler	<u>39 671</u>	<u>50 960</u>
Andel selskapsportefølje	4 007	5 264
<u>Andel kollektivportefølje</u>	<u>35 664</u>	<u>45 696</u>
<u>Sum</u>	<u>39 671</u>	<u>50 960</u>

Note 3 Netto driftsinntekter fra eiendom:

<u>(1000 kr)</u>	<u>31/12/2009</u>	<u>31/12/2008</u>
Leieinntekt mv.	14857	2 182
<u>Driftskostnad</u>	<u>-279</u>	<u>-131</u>
<u>Netto driftsinntekt fra eiendom</u>	<u>14578</u>	<u>2 051</u>
Andel selskapsportefølje	1 472	212
<u>Andel kollektivportefølje</u>	<u>13 106</u>	<u>1 839</u>
<u>Sum</u>	<u>14 578</u>	<u>2 051</u>

Note 4 Verdiendringer på investeringer/Endring i kursreguleringsfondet:

(1000 kr)	Kostpris	Virkelig verdi	Urealisert gevinst/tap
Datterforetak	124	124	0
Amortisering "hold til forfall"			522
Investerings eiendommer	186 200	192 248	6 048
Aksjer	146 005	174 424	28 419
Obligasjoner	514 064	523 974	9 910
	<u>846 393</u>	<u>890 770</u>	<u>44 899</u>
Andel selskapsportefølje		92 375	6 497
Andel kollektivportefølje		<u>798 395</u>	<u>38 402</u>
Sum		<u>890 770</u>	<u>44 899</u>
Aksjer og obligasjoner (28 419 + 9 910)			38 329
Kursreguleringsfond pr. 01.01.2009			<u>0</u>
Kursreguleringsfond pr. 31.12.2009			<u>38 329</u>

Obligasjoner og aksjer klassifisert til virkelig verdi er i regnskapet ført opp til markedsverdi. Verdifastsettelsen av aksjer baserer seg på oppgaver fra Pareto ASA og Verdipapirsentralen.

Ved verdifastsettelse er det benyttet porteføljeprinsipp.

Note 5 Realisert gevinster og tap på investeringer:

(1000 kr)	Gevinst/Tap
Aksjer	11 276
Obligasjoner	<u>4 808</u>
Sum	<u>16 084</u>
Andel selskapsportefølje	1 624
Andel kollektivportefølje	<u>14 460</u>
Sum	<u>16 084</u>

Det er i 2009 realisert netto gevinst ved salg av verdipapirer på kr 16 084. Beløpet er regnskapsført etter porteføljerapport fra forvalterne.

Note 6 Erstatninger mv.:

Pensjonsutbetalinger innenfor "Avtale om overføring og samordning av pensjonsrettigheter" (Overføringsavtalen) er direkte utbetalte pensjonsytelser til pensjonskassens medlemmer i henhold til vedtektene, og refusjoner i henhold til overføringsavtalen.

Pensjonsutbetalinger utenfor overføringsavtalen er avtalefestet pensjon (AFP) 62-64 år, som er en tariffbestemt avtale om pensjon/førtidspensjon. Pensjonskassen administrerer ordningen og utbetaler på vegne av arbeidsgiverne mot månedlig refusjon for utbetalt beløp.

(1000 kr)	31/12/2008	31/12/2007
Direkte utbetalte pensjoner		
Alderspensjon	20 187	17 247
Uførepensjon	14 455	13 575
Etterlattepensjon	3 902	3 911
Barnepensjon	375	261
Attføring/Rehabilitering	4 297	4 058
AFP-pensjon 62 - 64 år	8 688	8 200
AFP-pensjon 65 - 66 år	6 013	4 192
Førtidspensjon	182	520
Sum direkte utbetalte pensjoner	58 099	51 964
Utbetalte refusjoner		
iht overføringsavtalen	1 654	1 010
Sum utbetalte refusjonspensjoner	1 654	1 010
Mottatte refusjonspensjoner:		
Andre pensjonskasser	3 693	2 769
Mottatt refusjon fra NAV	96	158
AFP-pensjon 62 - 64 år	8 688	8 200
AFP-pensjon 65 - 66 år		4 192
Førtidspensjon	182	520
Sum mottatte refusjonspensjoner	12 659	15 839
Netto utbetalte pensjoner	47 094	37 135

I 2008 ble AFP 65 - 66 år refundert fra kommunen.

Note 7 Avsetninger til fond:

Premiereserver (1000 kr)	Ekskl.erstatningsavsetning	Erstatningsavsetning	Til sammen
Premiereserver pr. 01.01.2009	972 261	34739	1 007 000
Pliktig avsetning 2009	117 804	1466	119 270
Premiereserver pr. 31.12.2009	1 090 065	36 205	1 126 270

Premiefond (1000 kr)	
Premiefond 01.01.2009	98 086
Reg. premie belastet premiefond (2009)	-40 169
Premie for ikke forsikringsbare hendelser	-10 913
Overført til premiefond	15 644
Garantert rente 3%	2 176
Premiefond pr. 31.12.2009	64 824

Risikoutjevningfond (1000kr)	
Risikoutjevningfond pr. 01.01.2009	4 899
Pliktig avsetning	-1 270
Risikoutjevningfond 31.12.2009	3 629

Tilleggsavsetninger (1000kr)	
Tilleggsavsetninger pr. 01.01.2009	0
Avsetning	15 000
Tilleggsavsetninger pr.31.12.2009	15 000

Note 8 Andre kostnader:

<u>Ytelser til ledende personer (hele kr):</u>	<u>Adm. direktør</u>	<u>Styret</u>
Lønn	695 500	190 812
Pensjonskostnader	85 846	
Annen godtgjørelse	2 514	

Administrerende direktør og ansatte i pensjonskassen, samt de av styremedlemmene, som har pensjonsordning gjennom pensjonskassen (ansattes representanter) kan søke lån til ordinære medlemsvilkår.

Lønn og driftskostnader:

I administrasjonen er det 3 ansatte, tilsvarende 3 årsverk.

Lønnskostnader	2 139 341
Revisjonshonorar	431 754
Aktuærtjenester	656 714
Finansrådgiver	187 500
Husleie, strøm, telefoni og IKT betalt til kommunen	92 414

Note 9 Egenkapital:

<u>(1000 kr)</u>	<u>2009</u>	<u>2008</u>
Innskutt egenkapital 01.01.	108 216	55 216
Tilført fra Arendal kommune		<u>53 000</u>
Innskutt egenkapital 31.12.	108 216	108 216
Opptjent egenkapital 01.01.	33 094	31 784
Opptjent egenkapital	17 634	1 310
Risikoutjevningfond	<u>3 629</u>	<u>4899</u>
Opptjent egenkapital 31.12.	54 357	37 993
Sum egenkapital 31.12.	<u>162 573</u>	<u>146 209</u>

Det ble i desember 2008 overført eiendommer fra Arendal kommune for kr 158 600 hvorav kr 53 000 ble overført til egenkapital.

I årsoppgjørdisposisjonen for 2009 ble det overført kr 17 634 til opptjent egenkapital.

Note 10 Bygninger og faste eiendommer:

Investeringseiendommer er vurdert til takster utarbeidet av uavhengig takstmann. Verdsettelsen er i henhold til IAS 40.

Eiendommene er klassifisert som investeringseiendom som er definert som "eiendom som benyttes for å opp tjene leieinntekter eller for verdistigning på kapital eller begge deler". Investeringseiendommer skal måles til virkelig verdi, som normalt er markedsverdien.

Friergangen 3 i Arendal ble anskaffet i mai 2005 og er utleid til Kristiansand Kino. Leieforholdet løper til og med 01.07.2028 med rett for Leietaker til å forlenge leieforholdet i 2 ganger 5 år til markedsbetingelser vurdert av minst 2 meglere. Leien indeksreguleres årlig med 100 % av konsumprisindeksen.

I desember fikk pensjonskassen overført Bjorbekktunet og Arendal Bibliotek med andel i parkeringshus Torvet fra Arendal kommune. Eiendommene ble

overført til takstverdier. Det er tinglyst urådighets-erklæringer på eiendommene.

Bjorbekktunet bo- og omsorgssenter er leid ut til Arendal kommune fra 01.01.2009 og er uoppsigelig. Partene kan inngå ny avtale som erstatter eller supplerer denne avtalen. Nye avtaler kan inneholde bestemmelser om oppsigelse. Årlig leie er fastsatt til kr 4 256. Leien reguleres årlig med 100 % av konsumprisindeksen. Leietaker er ansvarlig for alle faste og variable utgifter som påløper eiendommen.

Biblioteket og andel av parkeringshus Torvet er leid ut til Arendal kommune fra 01.01.2009 og er uoppsigelig. Partene kan inngå ny avtale som erstatter eller supplerer denne avtalen. Nye avtaler kan inneholde bestemmelser om oppsigelse. Årlig leie er fastsatt til kr 8 432. Leien reguleres årlig med 100 % av konsumprisindeksen. Leietaker er ansvarlig for alle faste og variable utgifter som påløper eiendommen.

(1000 kr)	Frierg. 3	Bjorbekktunet	Bibliotek og parkeringshus	Sum
Anskaffelsesverdi	26 587	53 200	105 400	185 187
Verdiregulering tidligere år	1 013			1 013
Inngående balanse	27 600	53 200	105 400	186 200
Tilgang 2009				0
Avgang 2009				0
Verdiregulering i 2009	270	12100	13 100	25 470
Verdi pr. 31.12.2009	27 870	65 300	118 500	211 670
Reduksjon kapitalforvaltningsforskr. § 3-4			-19 422	-19 422
Balanseført verdi pr. 31.12.2009	27 870	65 300	99 078	192 248
Andel selskapsportefølje				21 379
Andel kollektivportefølje				170 869
Sum				192 248

Note 11 Aksjer i datterforetak:

Friergangen 3 AS

(hele kr)	Aksje-kapital	Pålyd.	Antall	Eierandel	Inng. verdi	Bokført verdi	Endring
	100 000	1 000	100,00	100 %	123 896	124 200	304
Andel selskapsportefølje						12 544	
Andel kollektivportefølje						111 656	
Sum						124 200	

Friergangen 3 AS holder til i Arendal kommune og hadde i 2009 et underskudd på kr 5 483 og bokført egenkapital kr 118 742.

Note 12 Investeringer som holdes til forfall:

Obligasjoner

(1000 kr)	Anskaffelses-verdi	Amortisert verdi	Markedsverdi
Østfold fylkeskomm.	4 900	4 944	5 183
Troms Kkraft	4 850	4 921	5 134
Rogaland Fylkeskommune	4 750	4 859	5 116
Statkraft AS (flyter)	4 930	4 789	4 867
Smedvig (flyter)	4 725	4 678	4 794
Color Group (flyter)	6 000	5 858	5 544
Altinex	6 930	6 968	7 070
Ability Drilling (flyter)	4 775	4 746	525
Rem Offshore (flyter)	9 775	9 750	9 890
Austevoll Seafood (flyter)	6 860	4 893	5 044
Hexagon (flyter)	4 750	4 791	4 700
Umoe Industri AS 06/11 (flyter)	9 600	9 669	9 100
Obligasjons Foretaket 3	20 000	19 998	2 500
Obligasjons Foretaket 5	10 000	9 755	5 000
DnBNor 05/10 (SAS)	9 650	9 895	9 850
Orkla ASA 03/13	8 280	8 198	8 409
Hafslund ASA 04/14	10 008	10 010	10 519
Aker Invest II 05/10	6 500	6 497	6 045
Norwegian Property (flyter)	4 750	4 756	4 853
Norwegian Property (flyter)	4 750	4 947	4 975
Aker Kværner (flyter)	5 000	4 899	4 819
DOF (flyter)	4 525	4 558	4 564
DNO	3 791	4 001	3 060
Obligasjons Foretaket 4	9 584	9 645	3 000
Wil. Wilhelmsen (flyter)	4 800	4 686	3 654
Eksporf. (SAS) (flyter)	5 850	6 431	6 577
RXTB (Flyter)	1 930	1 928	1 050
IM Skaugen (flyter)	9 950	9 764	9 000
Tandberg Data	1 035	1 202	8
Sevan Drilling (FRN) (flyter)	5 000	4 896	4 400
Skeie Drilling	1 082	1 099	521
Bergen Yards Holding (flyter)	4 925	4 942	3 850
AKER ASA	4 910	4 944	5 075
Mosvold Supply	4 800	4 864	2 125
Hansa Property Group (flyter)	6 878	7 086	4 900
Krill Seaproducts AS (flyter)	4 800	4 852	1 901
Troms Fylkes Dampskips.	4 825	4 883	4 250
Arendal og omegn Sp.bank	4 550	4 398	4 303
Sparebank Øst Fondsobl. (fast rente)	6 650	6 661	6 775
Sparebank 1 LIV (flyter)	4 600	4 450	4 050
Sparebank 1 LIV (flyter)	4 600	4 540	4 850
ABG Sundal Collier (flyter)	4 700	4 588	4 475
Halden Sb.b. Fonds (flyter)	4 800	4 656	4 538
Terra Boligkreditt (flyter)	5 000	4 727	4 812
Sandsvær Sparebank (flyter)	4 816	4 548	4 380
Sparebank Vestfold	4 650	4 894	5 026
Storebrand ASA	5 005	5 004	5 023
Nordlandsbanken	5 147	5 044	5 137
BN-Kreditt 00/11	5 457	5 293	5 318

Norgeskreditt 00/11	9 971	9 981	10 525
Landkreditt	10 075	10 052	10 112
Storebrand Bank 07/10	10 000	9 997	10 103
DnBNor Bank 08/11	10 011	10 003	10 398
Sparebank 1 SR-Bank	9 762	9 846	10 376
Askim Sparebank	5 000	4 997	5 553
Rygge Vaaler Sparebank	9 983	9 982	10 903
Nes Prestegjeld Sparebank	5 000	4 997	5 161
Sparebank Møre	10 014	10 006	10 714
Storebrand ASA 05/11(flyter)	4 700	4 740	4 960
Arendal Sparekasse (flyter)	14 550	14 780	15 000
Sparebanken Øst 04/10 FRN (flyter)	4 700	4 848	5 010
ABG Sundal Collier (flyter)	9 300	9 385	9 545
Sparebanken Vest AS	9 500	9 627	10 428
Sparebanken Nord-Norge (flyter)	5 000	4 925	5 256
Sum	418 009	416 571	374 603
Påløpte renter		8 184	
Totalt		424 755	
Andel selskapsportefølje	42 219	42 900	
Andel kollektivportefølje	375 790	381 855	
Sum	418 009	424 755	

Det er kun foretatt plasseringer i obligasjoner notert i norske kroner. Det er ikke regnet gjennomsnittlig effektiv rente på "hold til forfall" obligasjoner.

Beholdningsendring:

Inngående balanse	477 331
Tilgang	16 129
Avgang	-77 411
Reklassifiseringer (brutto)	
Amortisert	522
Utgående balanse	416 571

Note 13 Pantelån

(1000 kr)	2009	2008	
Lån til medlemmer	20 322	22 673	Pantelånene ansees ikke tapsutsatte. Det er derfor ikke funnet nødvendig å foreta verken spesifiserte eller uspesifiserte tapsavsetninger.
Andel selskapsportefølje	2 052	2 342	
Andel kollektivportefølje	18 270	20 331	Lån gis til medlemmer i AKP innenfor 60% av lånetakst med 1. prioritets pant i fast eiendom.
Sum	20 322	22 673	

Note 14 Aksjer og andeler:

Internasjonale aksjer

(1000 kr)	Inng. verdi	Virkelig verdi	Mer-/ mindreverdi
Holberg fondene	27 731	26 743	-988
Odin Global	6 570	13 873	7 303
KLP Aksjeglobal	10 000	10 270	270
Skagen Kon-Tiki	10 000	10 633	633
Skagen Global	32 440	40 007	7 567
Sum	86 741	101 526	14 785

Andel selskapsportefølje	10 254
Andel kollektivportefølje	91 272
Sum	101 526

Børsnoterte verdipapirer utgjør 117,04% av anskaffelseskost pr 31.12.2009.

Norske aksjer

(1000 kr)	Inng. verdi	Virkelig verdi	Mer/mindreverdi
Atea	754	988	
Det Norske oljeselskap	400	480	
Statoil	834	879	
Den Norske Bank	1 400	1 927	
Fred Olsen Energy	802	902	
DNO	740	775	
Petroleum Geo Services	1 400	1 699	
OPERA	1 400	1 592	
Royal Caribbean Cruisel.	700	741	
Northern Offshore	1 030	1 247	
Skeie Drilling & production	500	510	
NORECO	2 000	2 311	
Kongsberg Gruppen	1 030	1 020	
Simrad Optronics	470	548	
Kverneland	474	476	
Austevoll Haviske	1 453	1 539	
Marine Harvest	425	431	
Norse Energy corp	1 020	1 120	
Pronova	750	900	
Kongberg Automotive	1 098	1 098	
Eltek	1 208	1 308	
Telenor	2 090	3 300	
Pareto bank	288	342	
Spareb. Nor-Norge	660	660	
Sparebank Rogaland	2 682	2 814	
Thule Drilling	3	0	
Photocure	1 531	1 469	
Totalt	26 388	31 076	4 688
Pareto verdi	15 000	15 353	353
Skagen vekst	17 876	26 469	8 593
Totalt	59 264	72 898	13 634

Andel selskapsportefølje	7 363
Andel kollektivportefølje	65 535
Sum	72 898

Andel børsnoterte langsiktige norske aksjer utgjør 123,01% av inngangsverdi pr 31.12.2009.

Samtlige verdipapirer er børsnoterte.

Aksjporteføljen er veldiversifisert, og risikoen i porteføljen vurderes som normal i pensjonskassesammenheng.

Note 15 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning:

<u>(1000 kr)</u>	<u>Inng. verdi</u>	<u>Virkelig verdi</u>	<u>Mer/mindreverdi</u>
Off.sektor u/stater/sentralbanker	29 888	30 140	252
Kredittforetak	374 758	376 802	2 044
Andre norske obl.	109 418	117 032	7 614
Sum	514 064	523 974	9 910
Påløpte renter obligasjoner pr. 31.12.09		4 411	
Obl.og andre verdipapirer med fast avkastning inkl.pål.renter		528 385	
Andel selskapsportefølje		53 367	
Andel kollektivportefølje		475 018	
Sum		528 385	

Alle balanseførte verdier er børsnoterte.

Børsnoterte verdipapirer utgjør 101,93% av anskaffelseskost pr. 31.12.2009

Gjennomsnittlig effektiv rente pr. 31.12.2009 er 7,8%.

Aksjeindeksobligasjoner er som obligasjoner uten rente, der det istedet gis en avkastning som er knyttet til utviklingen i en eller flere indekser. Ved forfall av obligasjonen vil pensjonskassen få utbetalt obligasjonens pålydende beløp samt verdistigningen i de aktuelle indeksene. En aksjeindeksobligasjon gir investor muligheten for aksjeavkastning uten å tape den investerte kapital.

Aksjeindeksobligasjoner føres under obligasjoner.

Note 16 Utlån og fordringer:

<u>(hele kr)</u>	<u>31/12/2009</u>
Fordring datterselskap	29 500
Forskuddsbet. rentekostnader	411 102
Sum	440 602
Andel selskapsportefølje	44 501
Andel kollektivportefølje	396 101
Sum	440 602

Note 17 Kasse, bank / Andre finansielle eiendeler:

<u>(1000 kr)</u>	
Består i sin helhet av bankinnskudd og kontanter på til sammen kr 68 624 fordelt på:	
Andel selskapsportefølje	8 212
Andel kollektivportefølje	60 412
Sum	68 624
Av bankinnskuddene er kr 1 425 innstående på skattetrekkkonto til dekning av skyldig skattetrekk.	

Note 18 Kapitalavkastning:

	<u>2009</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2006</u>	<u>2005</u>
Avkastning	13,05 %	-4,62 %	4,16 %	6,56 %	9,80 %

Avkastningen er målt på basis av markedsverdier for inngående og utgående balanse månedlig (tidsvektet avkastning). Beregningen blir foretatt på PF-investor utarbeidet av Pensjon& Finans.

Bokført avkastning i 2009 ble 6,04%

Note 19 Forsikringsmessig underdekning

(1000 kr)

Finanstilsynet har godkjent en opptrappingsplan om full fondsdekning innen 31.12.2020 for pensjonskassen, hvor pliktig dekningsgrad pr. 31.12.2009 er 82,51%. Finanstilsynet har godkjent ny opptrappingsplan ihht Forkrift til forikringsloven av 30.6.2006 nr. 869 § 10-2, gjeldende fra 2011 frem til utgangen av 2015, med en årlig økning av dekningsgraden på 3,18%.

Verdien av påløpte forpliktelser er pr. 31.12.2009 beregnet til kr 1 281 632. Med kr 1 130 964 til disposisjon for å dekke forpliktelsen, har pensjonskassen en underdekning på kr 150 667. Pensjonskassens dekningsgrad pr 31.12.2009 er da 88,57%. Med dette har pensjonskassen et forsprang i forhold til opptrappingsplanen på 6,06%

Ved beregning av dekningsgraden holdes administrasjonsreserven utenfor.

Note 20 Kapitaldekning

(1000 kr)

	2009	2008
Sum egenkapital 31.12.	162 573	146 209
Beregningsgrunnlaget spesifisert etter risikovektet volum		
0 % Statsobligasjoner	0	0
20 % Offentlig sektor utenom stater og sentralbanker		
Kredittforetak og periodiserte renter	115 638	128 667
35 % Lån innenfor 60% av verdigrunnlag	7 113	7 936
100% Andre norske obl., aksjer og ansv.lån	810 809	587 639
Fradrag	-38 329	0
Sum beregningsgrunnlag	895 231	724 242
Kapitaldekning pr. 31.12.	18,17 %	20,19 %

Note 21 Stresstest

For å investere i aksjer og obligasjoner er det påkrevd at pensjonskassen er i besittelse av finansiell bufferkapital for å motstå store markedssvingninger.

Bufferkapitalen består av følgende elementer:

(mill. kr.)

1. Egenkapital ut over en kapitaldekning på 8%	88,0
4. Tilleggsavsetning	15,0
5. Kursreserver på omløpsmidler	38,3
Sum bufferkapital	141,3

Normalt skal bufferkapitalen være så stor at den dekker et fall i markedsverdien tilsvarende:

1. 30% verdifall på norske aksjer	21,9
2. 20% verdifall på utenlandske aksjer	20,3
3. 2% rentestigning for omløpsobligasjoner	17,0
	59,2

Pr. 31.12.2009 vil et slikt verdifall utgjøre 41,90% av bufferkapitalen.

Note 22 Resultatanalyse (1000kr)

Beregnet av aktuar

Administrasjonsresultat	829
Premie for avkastningsgaranti	3 687
Netto finansinntekter i kollektiv porteføljen	63 302
- Pliktige rentekostnader	-32 660
Renteresultat	30 642
Risikoresultat	-1 270
Teknisk resultat	33 888
Resultat i selskapsporteføljen	13 118
Total resultat før disponering	47 006
Risikoresultat dekket av risikoutjevningfond	1 270
Overført til Tilleggsavsetninger	-15 000
Renteresultat overført til premiefond	-15 642
Til selskapsporteføljen	17 634
Skattekostnad (hele kr)	-

Note 23 Solvensmarginkapitalkrav

Senest pr. 1.1.2010 skal pensjonskassen tilfredstille krav til solvensmarginkapital. Utgangspunktet er et kapitalkrav som er bestemt av størrelsen og sammensetningen av pensjonskassens forpliktelser.

Pr. 31.12.2009 er kravet beregnet å utgjøre 37,8 mill. kr.

Dekningen av kapitalkravet er som følger:

Sum innskutt egenkapital (ekskl. risikoutjevningssfond)	108,2
Sum opptjent egenkapital (ekskl. risikoutjevningssfond)	50,7
50% av tilleggsavsetninger	7,5
50% av risikoutjevningssfond	<u>1,8</u>
Solvensmarginkapital	<u>168,2</u>

Med dette utgjør solvensmarginkapitalen 446% av minstekravet.

Til styret i Arendal kommunale pensjonskasse

REVISJONSBERETNING FOR 2009

Vi har revidert årsregnskapet for Arendal kommunale pensjonskasse for regnskapsåret 2009, som viser et overskudd før disponeringer på 47,0 mill og et årsoverskudd på kr 16 364 095. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av årsoverskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømanalyse og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av selskapets styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av pensjonskassens økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet og kontantstrømmene og endringene i egenkapitalen i 2009 i overensstemmelse med god regnskapskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Arendal, 23. mars 2010
For Agder-Team Revisjon AS

Inge Vidar Frivoll
Registrert revisor

Postadresse: Postboks 737 Stoa, 4808 Arendal
Telefon: 37 19 67 00 E-mail:
Telefaks: 37 19 67 10 Hjemmeside:

Besøksadresse: Teknologiveien 1, 4846 Arendal
post@teamrevisjon.no Organisasjonsnr: 981 497 023 MVA
www.teamrevisjon.no Bankkonto: 7314 05 00256

Aktuarberetning

Til styret i Arendal kommunale pensjonskasse!

Aktuaren skal sørge for at pensjonskassen til enhver tid blir drevet på en forsikringsteknisk ansvarlig måte. I henhold til dette har aktuaren vurdert den forsikringstekniske situasjon for pensjonskassen pr. 31.12.2009.

For de forsikringstekniske beregningene er det regnet med diskonteringsrente 3% p.a., og det er ikke gjort eksplisitte forutsetninger om fremtidig regulering av lønn og G. Med virkning pr. 31.12.2008 ble forutsetninger om dødelighet mv. endret for å ta hensyn både til økt og økende levetid blant alderspensjonister og redusert forekomst av pensjonsberettiget ektefelle og barn etter medlemmer som dør, med sikte på at disse forutsetningene skal være fastsatt med tilfredsstillende sikkerhetsmargin. Fra samme tidspunkt ble beregningsgrunnlaget vedrørende uførhet tilpasset erfaringer om tilgang av nye uførepensjonister som man har kunnet observere for perioden 2005-2007.

I premiereserve (inklusive erstatningsavsetning og eksklusive administrasjonsreserve), premiefond og tilleggsavsetning er det til sammen avsatt 1.167.169 tusen kroner, noe som gir en dekningsgrad i forhold til verdien av de påløpte pensjonsforpliktelser lik 88,57%. Minstekravet til forsikringsmessig dekning i henhold til opptrappingsplanen er 82,51% og pensjonskassen har med dette et forsprang på 6,06% i forhold til opptrappingsplanen. Utover dette er det i forsikringsfondet også avsatt administrasjonsreserve med 38.923 tusen kroner.

Pensjonskassens samlede driftsresultat før avsetninger for 2009 er 47.006 tusen kroner. Driftsresultatet i kollektivporteføljen ("teknisk regnskap") er gjort opp med et overskudd på omkring 33.888 tusen kroner, hvorav 15.000 kroner er tilført tilleggsavsetninger, 15.642 tusen kroner er tilført premiefondet og 3.246 tusen kroner er tilført egenkapitalen. Overskuddet fremkommer etter økning av kursreguleringsfondet med 38.329 tusen kroner, som også er lik det balanseførte beløpet pr. 31.12.2009. Driftsresultatet i selskapsporteføljen ("ikke-teknisk regnskap") utgjør 13.118 tusen kroner og er i sin helhet tilført egenkapitalen. Utover dette er egenkapitalen også tilført 1.270 tusen kroner, ved at negativt risikoresultat er belastet risikoutjevningsfondet.

For 2010 foreslås det at premien minst skal utgjøre 15,8% (13,8%+2%) av pensjonsgrunnlaget. Ved beregning av minste tilskuddssats er det forutsatt at man ikke skal planlegge å tære på premiefondet for å dekke kostnaden ved ordinær pensjonsopptjening. I tillegg til den forskuddsberegnete premien vil det være behov for en "budsjettmessig beredskap" for reguleringspremie, som med antatt regulering på 4,5% kan anslås å utgjøre nær 8% av pensjonsgrunnlaget. Den faktiske reguleringskostnaden vil være kjent først når lønns- og G-reguleringen er gjennomført og innbetalingsbehovet kan sees i sammenheng med premiefondet pr. 31.12.2009 som utgjør 64.822 tusen kroner og med den overordnede strategien for langsiktig finansiering av pensjonskassens påløpte og fremtidige pensjonsforpliktelser.

Oslo, 24. mars 2010

Pål Lillevold
Aktuar

